No. 2117 Zaterdag 2 Augustus 1924. 41ste Jaargang

# AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— bij vooruitbetaling.

Bureau van dit blad: St. Elisabeth's Gasthuis.
Administratie: St. Thomas-college.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

## Mannen van Beteekenis.

Twee maanden geleden herdacht de grijze primaat van België, de gevierde aartsbisschop van Mechelen, Z. Em. Kardinaal MERCIER, zijn vijftigjarig priesterfeest en werd bij die gelegenheid door kerkelijke en burgerlijke autoriteiten op zoo grootsche wijze gehuldigd, dat zijn vooraanstaande, zijn wereldpositie, het duidelijkste relief heeft gekregen voor den buitenstaander.

Wanneer wij dan ook van dit jubileum gewagen onder deze rubriek, dan is het om die algemeen erkende wereldpositie van dezen in vele opzichten hoogst merkwaardigen Kerkvorst, die tijdens den oorlog een rol speelde in België, welke hem tenslotte tot de personificatie van België styleerde en den daaraan toekomenden eerbied deed brengen.

Of getuigt het niet van eerbied, dat de Duitsche bezetting hem te Mechelen ongemoeid liet, niet aan hem raakte, ondanks zijn nimmer verzwakt verzet tegen de invasie, ondanks zijn scherpe protesten daartegen, die de Duitschers het gelaat striemden?

Grooter eerbied en vrees is moeilijk denkbaar.

En dit, juist verhief hem toen in de oogen van landgenooten en vreemdelingen tot die heldenfiguur, die een centrum van bewondering werd.

Mechelen, zijn residentie, werd daarmede een stad, die in iedere reisroute van beteekenis werd opgenomen als de stad van de heldenfiguur MERCIER.

Er is evenwel nog meer.

Vóór zijn benoeming tot aartsbisschop van Mechelen had Z. E. reeds een [illegible] Katholieke [illegible] de wijsbegeerte doceerend, was hij het, die temidden van het alom gehuldigde rationalisme de strenge thomistische wijsbegeerte in eere herstelde. Hij was het, die toen als eenling den moed had de scholastiek in vernieuwden vorm met het rationalisme te confronteeren en de plaats te veroveren, die het toekwam. Zijn streven in die richting en de werken, die hij over de scholastiek in het licht gaf, hadden hem reeds bovenaan geplaatst in de wetenschappelijke wereld als baanbreker.

En als heden ten dage ook buiten het Roomsche kamp de Scholastiek erkend wordt als wetenschap en beoefend wordt, dan is dit voor een niet gering deel te danken aan Professor Mercier.

Aan dit alles paarde hij immer een strenge vroomheid, een ascetisme, dat geheel zijn verschijning accentueert. Op den zetel van Mechelen verheven, vereenigde hij dan ook jaarlijks persoonlijk zijn priesters om zich heen in retraite, hen zelf voorgaand in het ascetisme.

Zoo zou men op verschillend gebied de verdiensten van dezen jubilaris kunnen uitmeten. Doch na de algemeene hulde hem gebracht is dit niet noodig. Die hulde zelf pleit voor het bewijs.

Op den feestdag zelf pontificeerde hij, omgeven door heel het Belgisch episcopaat en al de gemijterde abten, een H. Mis in de Kathedraal van Mechelen. De H. Mis werd bijgewoond door de Koninklijke Familie, geheel het diplomatiek corps, de ministers en andere autoriteiten.

Na afloop daarvan las Mgr. Nicara, Apostolische Nuntius, de pauselijke felicitatiebreve voor. Namens het Belgisch Episcopaat sprak later Mgr. Wafelaert, bisschop van Brugge, in het Vlaamscn, waarop Kardinaal Mercier eveneens in het Vlaamsch antwoordde. De premier, Theunis, sprak namens de Regeering, waarna afgevaardigden uit tal van landen, o. a. Polen, Frankrijk, Engeland, Spanje aan het woord kwamen.

Minister Coremans sprak als voorzitter van het „Jubelfonds" en las een schrijven voor van Koning Albert.

Aan het slot deelde hij mee, dat er aan Z.Em. een chèque van 1.200.000 francs zou worden ter hand gesteld voor het Mercierfonds.

Namens de stad Mechelen las burgermeester Dessain het onderstaande adres voor, dat in den gemeenteraad was goedgekeurd door Katholieken en liberalen.

Eminentie,

„Uw priesterjubilé verschaft aan de wereld een nieuwe gelegenheid om in uwe eminentie eene der schitterende lichttoortsen van onzen tijd te huldigen.

Al de beschaafde landen hebben de oogen gericht op de plaats waar gij denkt, werkt en leeft.

Door uwe faam is de faam van Mechelen geplant in den geest van millioenen menschen, over heel de wereld verspreid en die vroeger niet eens het bestaan onzer stad kenden. En voor hen, die ons reeds kenden en reeds hier gekomen waren, is Mechelen niet alleen meer de stad der oude en schoone gebouwen, der stille en rustige schoone zichten; de stad, die in de XVe eeuw het lichtend middenpunt der Nederlanden was, toen het Huis van Bourgondië, met Margaretha van Oostenrijk, er den zetel van zijn bestuur had gevestigd;

Het is niet alleen meer de stad der schilders Michiel Coxic en Frans Hals, der bouwmeesters Keldermans en Faid'herbe, der geleerden Dodoens en Van Beneden.

Het zal in de Geschiedenis blijven de stad van Z. Em. Kardinaal Mercier.

Vorsten en Staatshoofden, afgevaardigden van internationale organismen, vertegenwoordigers van de vreemde openbare denkwijze, alle bestuurlijke machten van vreemde landen, door België reizende, rekenen het zich tot plicht in Uwe Eminentie te komen begroeten, de hoogste zedelijke macht, die de steun was der lijdende en strijdende volkeren gedurende de droevige oorlogsjaren.

Alfonsus XIII, koning van Spanje; Poincaré, president der Fransche re[illegible] van Noorwegen; Mazaryk, president der Tchecho Slovakische republiek; Pessoa, president van Brazilië; Alvear, president van Argentinië; de koningin van Engeland; de infante van Spanje; Hiro Hito, erfprins van Japan; Abdul, Marokaansche prins; de prins Sixtus van Bourbon; de maarschalken van Frankrijk, de gezanten van alle landen, kwamen u hunne hulde bieden en bewezen daardoor welke hooge achting de geheele wereld u toedraagt.

De hoogste intellectueele corpsen van de wereld hechtten uwen naam aan de instellingen, die zij vertegenwoordigen.

Gij zijt doctor in de rechten der Hoogescholen van Edinburg, New-York, Providence, Yale, Harvard, Chicago, Montreal, Midletown, Colombië, Teronto, Princetown, Michigan, Pittsburg en het Trinity College te Hardford.

Gij zijt dokter in de godgeleerdheid aan de Hoogescholen van Leuven, Leopol, Krakau, Straatsburg, Washington en St. Louis.

Gij zijt dokter in de wijsbegeerte en letteren aan de Hoogescholen van Leuven, Luik, Gent en Siracuse.

Gij zijt eerelid der Akademie van oudheidkunde van België, der Akademie van Wetenschappen en Kunsten van Arcireale (Sicilië), van de balie van Montreal en van New York en van de New York Historical Society.

Gij zijt lid van de afdeeling moreele en politieke Wetenschappen der Akademie van Wetenschappen, Letteren en Kunsten van België, Madrid, Turijn, Coïmbro en van het „Institut de France".

Gij maakt deel als briefwisselend lid, van de Akademie van Lucca, in de hoedanigheid van dokter in de letteren van de Hoogeschool van Syracuse en in hoedanigheid van groot lint van de Nederlandsche Akademie van Letteren en Wetenschappen van die van Napels.

België, Frankrijk, Italië, Spanje, Japan, Polen, China, Portugal, Luxemburg, hebben u ingeschreven in hunne orden ter erkenning van de hooge verdiensten.

Uwe Eminentie is eereburger van een groot aantal wereldsteden, zooals New-York, Montreal, Dayton, Cleveland en Providence.

Aan de stad Mechelen is de eer voorbehouden U onder hare burgers te tellen.

Uwe Eminentie leeft ons leven, deelt ons gemeenschappelijk bestaan en onze plaatselijke geschiedenis.

Gedurende de Duitsche bezetting heeft uwe machtige stem van hieruit weerklonken om aan gansch de wereld te verklaren, dat, voor een land als voor een persoon, de eerlijkheid de eerste voorwaarde is van zijn zedelijke grootheid; van hieruit hebt gij in onsterfelijke woorden den moed van uw volk bezield en zijne hoop in een betere toekomst doen herleven.

De stad Mechelen brengt U de hulde van hare eerbiedige erkentelijkheid en van hare bewondering en vormt den wensch dat de Goddelijke Voorzienigheid U nog lange jaren bij ons moge behouden als een zegen voor onze stad en voor ons volk."

Ter aanvulling citeeren wij wil ik hier een correspondentie uit een niet-Katholiek blad, dat over het feest van den Kardinaal handelt. Dat Katholieke bladen hem noemen: de grootste Bisschopsfiguur der twintigste eeuw laat zich begrijpen. Dat zijn land- en stadgenooten hem als om strijd roemen en Koning Albert hem een voorbeeld prijst van „de hoogste priesterlijke deugden en verpersoonlijking van de nationale eer" noemt men wellicht logisch. Dat dit evenwel geen zelfoverschatting en aanprijzing is, moge het volgende, van de hand van den Brusselschen Correspondent van het „Handelsblad" uitwijzen.

Deze schrijft n.l. o.m.:

„De groote verdienste van Kardinaal Mercier als Belg ligt, naar mijn bescheiden meening, minder in het feit, dat hij zich schrap heeft gesteld tegen de overweldigers van zijn land, dan wel hierin, dat hij die eenmaal aangenomen houding tijdens den ganschen duur van den oorlog zonder een enkel oogenblik er van af te wijken, zonder ooit te verflauwen, tot [illegible] verzet, gebruik makende van elke gelegenheid om van zijn weerstand te getuigen.

Niet in het verzet zelf, doch in den duur, de aanhoudendheid, de onverzwakte scherpte van dat verzet — zie ik de groote verdienste, die bewondering verwekt. En dan ook in de wijze, waarop dat verzet tot uiting kwam: in geschriften zóó klaar en zóó duidelijk, met zulke felle scherpte van betoog, doch, ondanks die glasheldere scherpte, zóó hoffelijk van toon, dat die geschriften tevens literair en historisch-polemisch zeer groote waarde hebben. En daarbij kwam dat diepinslaande verzet soms ook aan den dag onder den vorm van een, laten we zeggen, vernuftigen kwajongensstreek, die pittig aandeed, en als een levenwekkend middel op het gemoed en den geest werkte.

Die sterke eigenschap, om zonder een enkel oogenblik van twijfel of vermoeienis rustig vol te houden in de eenmaal in de kalme overtuiging aangenomen houding, heeft Kardinaal Mercier ten grooten deele te danken aan de kracht van zijn godsdienstige overtuiging die hoog te schatten fijnheid en lichtende scherpte bij het uitdrukken van logisch uit elkaar zich ontwikkelende denkbeelden en opvatting zijn mede een gevolg van jarenlang verkeer met de strenge Thomistische wijsbegeerte, waarvan Mercier, toen hij nog te Leuven doceerde, de hernieuwer is geweest. Doch juist die geestes-gesteldheid en gemoedseigenheid, waardoor hij hoog boven zijn omgeving en de meeste zijner landgenooten verheven staat, zijn oorzaak dat Kardinaal Mercier, ondanks al zijn verdiensten, in den grond geen populaire, in den zin van volksgeliefde figuur is."

Dit neemt niet weg, dat hij in binnen- en buitenland een positie inneemt als weinigen.

Een positie, die hij niet dankt aan bruut geweld, doch juist aan fijnheid van geest en adel van moed.





## Curaçaosche Sigarettenfabriek.

Wat zijn de tijden veranderd.

De tijd ligt nog niet zooveel jaren achter ons, dat hier op Curaçao geen andere sigaretten gerookt en gewild waren, dan de bekende *La Legitimidad* van Havana. Voor een echte Curaçaoënaar was het niet denkbaar een ander merk te rooken.

[illegible] hadden het inconvenient, dat ze niet geplakt waren, dus alvorens ze op te steken nog eens stevig moesten vastgerold worden.

Een beginneling kon daar den slag maar niet van beet krijgen.

Voor den hartstochtelijken rooker scheen juist dat vaster oprollen nog grooter aantrekkelijkheid. Nog afgezien van de nooit falende handigheid, waarmee hij dat kunststukje verrichtte, gaf het tegelijk bezigheid en afleiding. Onderwijl hij zijn sigaret rookte, lag de invaller achter zijn oor reeds gereed, terwijl de derde tusschen zijn vingers de laatste bewerking onderging.

Het was een ramp voor de rookers tijdens den Spaansch Amerikaanschen oorlog, toen *La Legitimidad* niet meer van Cuba werd uitgevoerd en zij hun picaduro moesten missen.

Geen ander merk kon genade vinden.

Die noodtoestand schonk toen het leven aan een eigen Curaçaosche sigaretten fabrikatie, doch het is niet van langen duur geweest. De keuze van Sumatra-tabak was al een misgreep en daarmee was die Curaçaosche sigaret al na de eerste kennismaking bij liefhebbers van de Havana-picaduro veroordeeld. Zij gaven er de voorkeur aan in het geheel met te rooken liever dan hun smaak met dat nieuwe product te bederven. Zoodra de eerste bezending van *La Legitimidad* weer op Curaçao zijn intrede deed, was er in het geheel geen vraag meer naar en moest de nieuwe onderneming het bijltje er bij neerleggen.

Nadien heeft dat Havana-merk nog vele jaren vrijwel zonder belangrijke mededinging den staf gezwaaid. Doch ook daaraan is een eind gekomen.

Tot onze groote verwondering hebben we het ongeloofelijke zien gebeuren, dat *La Legitimidad* het tegen nieuwe concurrenten heeft moeten afleggen.

De geweldige reclame gemaakt voor de vele nieuwe buitenlandsch merken, de komst van tal van vreemdelingen in ons midden hebben den smaak ietwat gewijzigd.

Engelsche en Amerikaansche, Egyptische en Turksche, Venezolaansche en Dominikaansche sigaretten kwamen de markt overstroomen en door keus en keur in den rijksten overvloed de kennismaking vergemakkelijken en de luimen en grillen van de mode en den smaak bevredigen.

Nu zijn we weer in een nieuw stadium gekomen. Er heeft zich weer een nieuweling aangediend. Heel bescheiden. In gewone omstandigheden zouden we er zoo min als van zoovele andere eenige notitie van genomen hebben. Deze keer maken we met genoegen een uitzondering, juichen we zelfs zijn komst toe. Om een heel gezonde reden.

Het nieuwe merk sigaretten, waarop we de aandacht willen vestigen is van Curaçaosch fabrikaat, een product van onze eigen industrie.

Tot nu toe kan men onze inlandsche kiein-industrieën op zijn vingers tellen en dan houdt men nog over.

Elke uitbreiding in die richting geeft dus reden tot verheugenis. De nieuwe Curaçaosche sigaretten fabrikatie (*Empresa cigarrera „Curaçao")* wordt onder een gelukkig gesternte geboren. De verbeterde economische toestanden op ons eiland hebben tegenwoordig een veel gunstiger milieu geschapen voor een industrie, die haar afzetgebied in hoofdzaak moet zoeken op onze eilanden. Deze niet te versmaden factor om haar levensvatbaarheid te verzekeren wordt gesteund door de innerlijke waardij van het fabrikaat, dat door kenners nu reeds geprezen en geroemd wordt. De Venezolaansche tabak, waarvan de sigaretten vervaardigd worden, is bekend om haar pittigheid, die aan deze tabak van nature eigen is, en niet door allerlei geheime middeltjes op kunstmatige wijze er op wordt aangebracht.

Wij hebben deze week een bezoek gebracht aan den winkel van den Heer EDUARD DOMINGUEZ, waarachter de lokalen gelegen zijn, waar deze sigaretten vervaardigd worden. De zaak is keurig ingestalleerd, zooals men het op Curaçao niet verwachten zou.

Een motor van 1½ P.K. brengt vooreerst een machine in beweging, die de tabaksblaren in fijne reepjes kerft en voorts de eigenlijke sigaretten machine. Het sigarettenpapier ten breedte van een lint van 3 c.M. loopt van een groote rol in de machine, wordt automatisch met fijngekorven tabak bedekt, buigt ter weerszijde om en wordt dan overjangs van de noodige kleefstof voorzien. En nu ziet men een eindeloos lange sigaret, volmaakt van vorm terloops nog met een inktstempel bedrukt, voortbewegen, die door een vlijmscherp steeds rouleerende schijf telkens op afstand van 7 c.M. wordt doorgesneden.

Ten getale van 6000 per uur verlaten ze de machine in geregelde orde onberispelijk van afwerking.

Alle bewerkingen, die de tabak vooraf ondergaat, zooals het strippen, kerven, luchten en drogen, het maken van de sierlijke pakjes, het vullen er van met sigaretten, het dichtplakken enz, door vele vlijtige meisjeshanden ziet men hier voor zijn oogen plaats hebben.

De beide Heeren firmanten J. PINEDA en E. DOMINGUEZ hebben alle eer van de keurige inrichting hunner onderneming, die én als Curaçaosche industrie èn om de innerlijke waarde van haar fabrikaat aller steun verdient. De beide merken *Holandeses* en *Princesas* zijn reeds overal verkrijgbaar en worden alom ge-

roemd als een smakelijke pittige sigaret, die zich zelf aanbeveelt.

Aan de firma PINEDA & C°. wenschen wij een volledig succes met hun onderneming.

Curaçao vooruit!!!

# Wat anderen getuigen.

## Een liberaal Hoogleeraar over het toedienen der laatste H.H. Sacramenten.

In de *„Telegraaf"* van Zondag 4 Mei lazen wij onder de rubriek *„Kunst en Letteren"* een beschouwing van den Leidschen hoogleeraar prof. dr. W. STORM van LEEUWEN over *„Arthur Schnitzler, als historieschrijver van het geneeskundig milieu".*

Van belang is het, hetgeen de Nederlandsche medische hoogleeraar schrijft over *„Professor Bernhardi"*, een der tendenzstukken van den Weenschen Heyermans. In dit boek teekent SCHNITZLER een zwaarzieke patiente in een toestand van euphorie: de zieke voelt zich gelukkig en denkt aan geen sterven. Een liefdezuster roept evenwel een priester. Deze komt, maar wordt tegengehouden door de medici. De zuster verpleegster waarschuwt nu het meisje, dat de priester er is. Maar deze schrikt hevig en sterft daardoor.

Men voelt de tendenz: de arts, die den priester tegenhield om het leven van zijn patiente (die immers niet schrikken mocht) maar te sparen, had gelijk. En de hetze, tegen hem op touw gezet, was klerikaal fanatisme. Daartegenover schrift prof. STORM V. LEEUWEN:

„En daar is het nu, dat Schnitzler volgens mij — en volgens vele andere artsen — een fout begaan heeft. Met de vraag of een patiënt op een bepaald oogenblik *„bediend"* zal worden, komt elk arts herhaaldelijk in aanraking. Ik wil elke discussie omtrent de religieuse beteekenis van het toedienen der sacramenten hier natuurlijk vermijden, maar alleen constateeren, dat het *niet* waar is (zooals een leek op medisch gebied en die zelf niet katholiek is, allicht meenen mocht), dat in het algemeen, de mededeeling dat de priester komen zal, de patiënten zeer verschrikt of voor hen een bewijs is, dat zij nu zeker sterven moeten. *Herhaaldelijk zien wij juist, dat zulks hun rust geeft. Wanneer men in een bepaald geval die meedeeling ontactvol doet, of de priester ontactvol optreedt, dan zou het leven van den patiënt daardoor wel kunnen worden verkort, maar dat is uitzonderingsgeval."* (cursiveering is van ons — Red.) Had Schnitzler van een uitzonderingsgeval willen gebruik maken, dan had hij b.v. moeten doen uitkomen, dat deze priester bijzonder ongeschikt was, om op dat moment bij de patiënte binnen te treden, maar dat doet hij niet. Afgescheiden daarvan meen ik, dat juist een niet-katholiek arts zich moet onthouden van de beoordeeling wat op een bepaald oogenblik de geestelijke behoeften van een katholiek patiënt zijn, dat kan — in het algemeen gesproken — de priester (de arts der ziel) beter beoordeelen dan wij. Wij kunnen slechts ons oordeel geven of onmiddellijk levensgevaar aanwezig is of niet.

Wanneer nu Schnitzler een bepaalde opvatting heeft over een medische kwestie, dien hij in zijn commedie invoert, en ik een andere, zou dat voor mij geen reden zijn om te zeggen, dat er een principieele fout in het stuk zit. Maar hier is, het wat anders.

Schnitzler doet het voorkomen, alsof volgens de algemeene medische ethiek Bernhardi onbetwistbaar gelijk heeft, zoodat indien een collega hem zegt, dat hij zijn handeling afkeurt, deze collega van oneervolle bijgedachten, politieke intrigue enz. mag worden beticht. En zoo is het niet. Bernhardi's opvatting is— ook voor iemand die geheel buiten de kwestie Elizabethinum, joodsche artsen en katholicisme staat — aanvechtbaar en daarom zit er in 't eenige stuk van Schnitzler, waar de basis gevormd wordt door een medische kwestie, een fout."

Het is goed, zegt *de Tijd*, dat dit eens van zoo'n hooggeachte en onverdachte zijde wordt gezegd.

# DE FILM VAN DE BATAAFSCHE.

De bekende Nederlandsche filmoperateur, WILLY MULLENS, vertrok in het voorjaar naar Ned.-Indië, om daar, in opdracht van de *Bataafsche Petroleum Maatschappij*, de petroleumindustrie te filmen. De heer Mullens, die hierbij vergezeld was van den heer C. v. Bergen, chef van den Inwendigen Dienst der Bataafsche, is ongeveer 100 dagen weg geweest; heeft in dien korten tijd al onze eilanden in de Oost doorkruist en niet minder dan 20.400 meter film opgenomen.

Een klein gedeelte van deze film, n.l. 3.800 meter, is Woensdagavond 18 Juni door de *Bataafsche Petroleum Maatschappij* voor het eerst vertoond, waarvoor een groot gezelschap in het Kurhaus te Scheveningen was genviteerd. Er waren ongeveer een 1600 tal genoodigden, onder wie tal van autoriteiten.

Aan de uitnoodiging tot bijwoning der vertooning hadden zeer velen gevolg gegeven. Aanwezig waren o.m. de Minister van Justitie en mvr. Heemskerk; de Minister van Staat, Mr. Cort van der Linden; de voorzitters en leden der Eerste en der Tweede Kamer; de directeur van het Kabinet der Koningin enz.

Het corps diplomatique was vertegenwoordigd door de gezanten van Italië, Polen, Venezuela, China, Argentinië en Mexico; voorts woonden tal van leden der Eerste en Tweede Kamer en andere autoriteiten de vertooning bij; vertegenwoordigers van financieele ondernemingen, banken, stoomvaartmaatschappijen en groote industrieën, enz.

De film dien avond vertoond, geeft de toeschouwers een compleet beeld van de reis naar Indië. Men maakt dus het vertrek uit Holland mee, doet de verschillende havenplaatsen, op de route naar Indië aan en landt te Sabang. Verder wordt een wereldkaart getoond, waarop de punten zijn aangegeven waar de *Koninklijke Shellgroep* werkzaam is. Daarna volgt een beknopt technisch overzicht van het geheele bedrijf; men kan achtereenvolgens waarnemen, hoe de aardolie wordt gevonden, gewonnen, verwerkt, verpakt en vervoerd. De belangstellende toeschouwer legt nu een bezoek af aan de verschillende administraties der *Bataafsche* in Indië; te Pangkalan Brandan, Singapore, met de tankinstallaties Poelo Bukom en Poeloe Samboe, Soerabaja, Balikpapan (Borneo), Tjepoe (Java) Bladjoe (Palembang) en Djambi.

De film is zoo samengesteld, dat men behalve van het bedrijf zelve, een uitnemend idee krijgt van de streek waar men werkzaam is en van de zeden en gewoonten van het Indische volk.

Het geheel werd dan ook met groote aandacht gevolgd. De heeren Mullens en van Bergen traden als explicateurs op, terwijl een fijn strijkje het genot verhoogde.

Bij den aanvang der vertooning heeft een der directeuren van de *Bataafsche Petroleum Maatschappij*, de heer mr. AUG. PHILIPS, een welkomstwoord gesproken, waarin hij het werken van de *Bataafsche* en de *Koninklijke* en beider beteekenis uiteenzette.

*De Koninklijke Petroleum Maatschappij*, waarvan de *Bataafsche* een dochter is, is — aldus spr. — bij vele Nederlanders vooral, bekend als een zaak, wier aandeelen een interessant beleggingsfonds [illegible] helaas misbruikt tot een dobbelfonds. Anderen zien er in hoofdzaak en bij voorkeur een voordeelig belastingobject in. Die beide voorstellingen zijn zeker niet onjuist. Een maatschappij, die uitkeeringen doet van 25 percent over een kapitaal van meer dan 320 millioen gulden, heeft stellig als dividendbetaler groote beteekenis. En als men gaat narekenen, wat iemand verdiend heeft, die van de oprichting af aandeelhouder is geweest en gebleven, dan komt men tot cijfers om van te watertanden.

Ook de belastingen, die door onze maatschappij aan den Nederlandschen en Indischen fiscus worden betaald, zijn niet te versmaden. Over de laatste drie jaren beliep dat in totaal nagenoeg 96 millioen gulden of gemiddeld ongeveer 32 millioen per jaar, de oorlogswinstbelasting niet meegerekend. Door de belastingen mogen wij ons gerust beschouwen als de associés van den Staat; wij zijn dan de beheerende vennooten, de Staat onze *sleeping partner.*

De heer Philips wees er dan nog op van hoeveel beteekenis de Petroleum Maatschappij voor ons land is, hoe tal van andere takken van industrie en nijverheid weer door de *Bataafsche* leven en bloeien en duizenden een bestaan geven.

In één woord, zoo eindigde de heer Philips, ons bedrijf is een machtige factor in het brengen van welvaart in ons land en Ned.-Indië.

Want welvaart en materieele voorspoed, zij mogen dan niet zijn der menschen hoogste goederen, zij vormen toch den vruchtbaren bodem waarop goederen van nog hooger waarde als orde en zedelijkheid, beschaving en kunst, veilig kunnen tieren.

Het is ons niet gebleken, of het ook in het plan der directie van de *Koninklijke* ligt den filmoperateur, den Heer WILLY MULLENS, naar Curaçao te sturen, om hier de grootste van al hare raffinaderijen door de film op te nemen.

In dat geval kon daaraan ook een uitstapje naar Maracaibo worden vastgeknoopt om de petroleumvelden en de boortorens van *Mene grande* en de raffinaderij van San Lorenzo aan het meer van Maracaibo op de film vast te leggen.

Waar we beslist wel op rekenen — en we vertolken hier zeker de verlangens van heel Curaçao — is, dat bovengenoemde film ook *spoedig hier op Curaçao* zal vertoond worden.

De Heer BASTET, directeur van de C. P. M., zal ongetwijfeld daartoe wel alle pogingen aanwenden. Wij hebben de *Isla* vlak naast de deur. Doch eenig besef en begrip van dat reusachtig bedrijf heeft, buiten de employé's, niemand onzer. En belang stellen we er allemaal in.

# Criminaliteit en Godsdienst in Amerika.

De heer Raimond Fosdick heeft een rapportt uitgebracht over de criminaliteit in Amerika, waarin hij tot het besluit komt, dat over het algemeen in zijn land weinig eerbied bestaat voor de grondregels, waarop iedere beschaafde gemeenschap gebouwd is; weinig scheelt het of hij besluit dat de Amerikanen niet eens beschaafd zijn.

Hij heeft verschillende politieregisters geraadpleegd en constateert bijv. dat Chicago met 2½ millioen inwoners in 1916 105 moorden telde met voorbedachten rade tegen 9 in de Engelsche hoofdstad met driemaal zooveel inwoners; New-York telde er 54. In de Amerikaansche stad St. Louis hadden in hetzelfde jaar elf maal zooveel moorden plaats als in Liverpool, dat even groot is, In Los Angelos kwamen 128 keer zooveel gevallen van diefstal voor als in heel Engeland en Schotland samen.

Naar aanleiding van die cijfers en andere aarzelt het tijdschrift *America* niet, te spreken van een buitensporige kriminaliteit en vroeg er bij:

Het woord „buitensporig" klinkt hard, maar de feiten spreken te duidelijk om het af te wijzen. Die feiten zijn te wijten aan verschillende oorzaken, waarvan eenige verborgen zijn en een andere voor de hand ligt. Vroeger waren de Amerikanen een godsdienstig volk; tegenwoordig zijn ze het niet meer; 40 pCt. slechts staan nog in eenig verband met den godsdienst, en dan zijn die betrekkingen in veel gevallen nog puur vormelijk. Ongeveer 60 pCt. hebben niet het minste godsdienstig geloof meer en natuurlijk heelemaal geen praktijk.

Al lang is het geleden, dat Washinton, de grondlegger der Amerikaansche Unie, ons waarschuwde voor de verderfelijke meening als zou zedelijkheid staande kunnen blijven zonder godsdienst. Maar wij hebben een schoolsysteem opgezet, dat zich van het kind heeft meester gemaakt en het de theorie heeft verkondigd, dat onze vrijheden afhangen van de volkomen scheiding tusschen opvoeding en godsdienst. Al meer dan zeventig jaar lang zijn onze kinderen opgevoed voor [illegible] in scholen waar de godsdienst was uitgesloten. En in 1920, na de politieregistérs te hebben bestudeerd, kan Raimond B. Fosdick verklaren, dat wij een volk zijn waar een „buitensporige kriminaliteit" heerscht. Wij beginnen — en 't is maar een begin — „den storm te oogsten."

*(Ons eigen Blad)*

# Buitengewone Zitting

VAN DEN

# Kolonialen Raad,

*op Maandag, den 4n. Augustus 1924, des voormiddags te 8.3|4 uur.*

*Te behandelen onderwerp:*

*Beëediging van den waarnemenden Gouverneur van Curaçao, den heer Mr. J. B. Gorsira.*

*Willemstad, den 31n. Juli 1924.*

*De Griffier van Raad*

*BOOMGAART.*

# Berichten uit de Kolonie.

## H. M. Koningin-Moeder Emma.

Vandaag 2 Augustus viert H. M. de Koningin Moeder EMMA haar 67ste verjaardag.

Allen, die onze Koningin WILHELMINA eerbiedigen en beminnen, brengen mede hulde aan haar Koninklijke Moeder.

Een eereplaats mocht zij innemen in de harten harer onderdanen, toen zij als gemalin van Koning Willem III en bovenal na diens dood als Regentes met wijsheid het land bestuurde. Meer in het bijzonder waardeeren wij nog in deze hoogstaande Vrouwe, hoe zij als christelijke Moeder de opvoeding van haar geliefde dochter geleid en de zaden van koninklijke deugden gestrooid heeft in het hart van haar kind en die teere plantjes met liefdevolle moederlijke zorg heeft gekoesterd en aangekweekt.

Aan H. M. Koningin Moeder zij alle heil.

God bescherme haar kostbaar leven nog vele jaren voor ons Vorstenhuis, voor land en volk.

## Hoog bezoek.

Vorige week vertoefde hier Mgr. MARCOS S. GODOY, bisschop van Maracaibo, die Maandag van hier met het Spaansche stoomschip *Manuel Arnus* naar Europa vertrok, om Spanje en Italië en Rome te bezoeken en aan Z. H. den Paus verslag van zijn diocees uit te brengen.

## Bestuursoverdracht.

Zooals men weet, vertrekt Z.Exc. Gouverneur BRANTJES morgen per S.S. *Zulia* via New York naar Holland.

In een buitengewone zitting van den Kol. Raad op a.s. Maandagmorgen kwart vóór 9 zal de wnd. Gouverneur Dr. J. B. GORSIRA in handen van den Voorzitter van den Kol. Raad den vereischten eed afleggen en het Bestuur der kolonie tijdelijk overnemen.

## Goede Reis.

Met het S.S. *Crijnssen* vertrekt a.s. Donderdag Luitenant VAN EYCK VAN VOORTHUIJSEN, tevens adjudant van den Gouverneur, wegens beëindiging van zijn diensttijd naar Holland.

Zijn naam zal hier vereeuwigd blijven door de brug over het Rifwater achter *Mundo Nobo.*

## Regen.

We mogen van geluk spreken. Na een felle droogte en nijpend gebrek aan drinkwater, nu een zeldzaam vroeg ingevallen regentijd, die maar niet moede wordt ons bewijzen te leveren hoe goed hij het met ons meent. Zie dat is een fortuintje, dat ons niet ieder jaar in den schoot valt.

De regen blijft aanhouden. Zondag morgen elf uur kregen we in de stad weer een flinke bui. Buiten b.v. op St. Willebrordo regende het Zondag nagenoeg den geheelen dag.

Dinsdagavond brachten dikke schuimwolken in het Westen de verwachtingen op hoogspanning. Den geheelen nacht viel de regen, eerst zacht en kalm, later tegen één uur, met krachtiger stralen. Tusschen 2 en 3 uur kwam een onweer, dat zijn centrum niet ver uit de buurt had, den regen nog meer kracht bijzetten. Bijwijlen scheen het alsof alle sluizen tegelijk werden opengezet, zoo geweldig spoot het water neer.

Voor zoover wij vernamen, zijn ook de buitendistricten, dien nacht ruim gezegend. In de stad viel 38 m.M. regen. Op Barber en San Willebrordo 40 m.M. dus ongeveer evenveel als in de stad. Op Siberië daarentegen 70 m.M. Op Santa Rosa 59 m.M. De regenbakken die een maand nog een uitgedroogden bodem lieten zien, verheugen zich nu reeds in een rijkdom van water, waar het vorig jaar einde December na afloop van den regentijd zelfs geen kijk naar was.

## Bewusteloos.

Bij een vechtpartij tusschen een paar opgeschoten jongens gooide de een tot slot den anderen met een steen achterna, die met zooveel kracht zijn hoofd raakte, dat de jongen bewusteloos neerstortte. Eerst den volgenden dag kwam hij weer tot bewustzijn.

## Een inbreker.

Wij beleven tegenwoordig op Curaçao rare dingen, waar we vroeger nooit van gehoord hebben.

Een 14 dagen geleden hoorde een dame op Pietermaai, wier man juist afwezig was, 's nachts leven in haar slaapkamer. Zij zag een man voor zich, die door een zwarte lap een deel zijn gelaat onkenbaar had gemaakt. Op haar angstegil kwamen de dienstboden toegeloopen en nam de indringer de vlucht. De vorige week vond een dergelijk geval op Otrabanda plaats in *Casa Blanca.* Ook deze inbreker was gemaskerd. En nu een paar dagen geleden werd 's nachts in een huis op den berg van Otrabanda in de buurt van het Sanatorium weer zoo'n aanrander, die zich door een masker onkenbaar had gemaakt, aangetroffen. Ook hier nam hij de vlucht.

Klaarblijkelijk hebben we hier met een vreemdeling te doen, die dat nieuwe systeem hier wil importeeren. Tot gerustoestelling der inwoners is het te hopen, dat die vreemde indringer, die zeker niet iets goeds in den zin heeft, spoedig achter slot en grendel wordt opgeborgen.

## De Gummistok

Eenige jaren geleden werden bij de politie in den Haag in de plaats van de gummistokken *metalen* wapenstokken ingevoerd, bestaande uit een tweetal metalen veeren, die na gebruik in een korte buis terugvallen en dus gemakkelijk in den zak te bergen zijn. Men is thans op dit systeem teruggekomen, daar de wapenstokken in de praktijk niet blijken te voldoen.

Niet alleen, dat zij voor den gebruiker te gevaarlijk zijn, doch de wonden, met dezen wapenstok aangebracht, zijn veelal te zwaar.

De oude gummistok wordt nu in eere hersteld.

Toen we dit dezer dagen in een der Hollandsche bladen lazen, dachten we of het niet veel verkieslijker zou zijn ook hier voor ons politiecorps de gummistok in te voeren en die vervaarlijke klewang af te schaffen. Die gummistok heeft voor de politie alle voordeelen, is gemakkelijk te hanteeren, ook voor een niet geoefende, brengt geen gevaarlijke wonden toe, en toch maakt een enkele slag op den arm een tegenstander machteloos, slaat een aanrander zijn wapen uit de hand.

Van de klewang kan alleen in het uiterste geval gebruik worden gemaakt, brengt dan ernstige verwondingen of verminking voort het geheele leven te weegbij, een opstoot of oproer nog dikwijls aan heel onschuldigen. Zelf die klewang in rust is een belemme ring bij het loopen, Bij versnelde pas moet de drager hem met zijn han vasthouden, omdat hij anders zou vallen, zoodat de agent zelfs zij handen niet meer geheel vrij heef

Wij hebben hier in het begin de jaars bij het bezoek der Amerikaansch oorlogschepen de Am. politie aan den wal gezien, uitsluitend gewapend met een gummistok, en zij hielden de weerbaarstigste er mee in bedwang.

## Vergroot.

Het zal wel aan de aandacht onzer lezers ontsnapt zijn, doch men kan het zelf controleeren.

Dit nummer van den *Amigoe d Curaçao* is reeds het *derde*, dat in *vergroot* formaat verschijnt. Het zit 'm niet in het formaat van het papier, maar in de lengte van de kolommen. Elke kolom is nu 12 regels langer dan vroeger. Dat geeft op één bladzijde 60 en op twee bl. 120 regels of ongeveer een *heele* kolom druks meer dan vroeger.

## Comité Mgr. Niewindt.

Er is een subcomité gevormd van de volgende dames in de *Parochie van Pietermaai*:

De dames: Henriette Ludwig, Tudita Osorio, Laurencia Neuman, Estrella Servage, Rosa Visser, Rosa Henriquez, Adela Allée, Francinet Van der Dijst, Carry Mahol, Rodelfina Maduro, Rosalinda Maduro, Maria Abbad, Dalia Bor, Petra Pieters, Rosaura Dania, Anita Valdeblanquez, Maria Oberg.

voor de *Parochie van de H. Familie.*

De dames: Antonia Dijkstra- v. d. Beld. Henriette Scheidelaar- v. d. Beld, Constancia de Windt, Theodora Benito, Rosa Cardoze, Jeannette Lofzang, Edme Ecker, Clavel de Jongh. Leonilia Rib, Johanna v. de Velde, Louisa Rigaud, Clemence Rigaud.

voor de *Parochie van de St. Annakerk*

De dames: B. Araujo, F. Boom, E. Chatlein, M. J. Cockfield, M. J. Ellis, U. van Eps, D. Henriquez, G. Lofzang, C. Maduro, L. Meyer, A. Muskus, J. Osorio, C. Pietersz. E. Pietersz, M. Pietersz, C. Romijn, F. Scharbaai, A. Usco, A. J. de Windt, A. Zeppenfeldt.

## El Boletin Comercial.

Aan onzen Collega *El Boletin Comercial* onze hartelijke gelukwenschen bij de intrede van zijn 17e levensjaar.

*Ad multos annos!*

## Phosphaat.

Het Deensche stoomschip *Romó*, groot netto 3575 M3 komende van Sto Domingo heeft den 28 Juni jl. te Newport een lading phosphorzure kalk groot 3.251.200 ingenomen en is den 8n. Juli met bestemming naar Rotterdam vertrokken.

— Het Nederlandsche stoomschip *Poseidon*, groot netto 2789 M3, komende van Jamaica heeft den 5n. Juli jl. te Newport een lading phosphorzure kalk groot 1.270.000 Kg. ingenomen en is den 10n. Juli met bestemming naar Hamburg vertrokken.

— Het Duitsche stoomschip *Goldbek*, groot netto 2304 M3, komende van Aalborg, heeft den 8n. Juli te Newport een lading phosphorzure kalk 2.032.000 ingenomen, en is den 11n. Juli met bestemming naar Hamburg vertrokken.

—Het Duitsche stoomschip *Waldtraut Horn*, groot netto 2515 M3, komende van San Juan heeft den 13 Juli jl. te New-port een lading phosphorzure kalk groot 1.645,930 Kg. ingenomen en is 16n. Juli bestemming naar Norresundby vertrokken.

**Officieele Berichten.**

(van de vorige week.)

Aan Mej. A. Johnson, schrijfster van St. Eustatius, thans met verlof te Brooklyn, is tot herstel van gezondheid drie maanden verlofsverlenging verleend.

Aan den hoofdagent van politie L. Bouwman is tot herstel van gezondheid een week verlof verleend.

Aan den schrijver ten postkantore alhier J. H. R. Beaujon is tot herstel van gezondheid een week verlof verleend.

Aan den hulpseiner bij de D.T. op St. Martin, W. de Weever is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

Aan den hulpkommies der belastingen F. H. van Dinter is op grond van 10 jaren onafgebroken dienst een jaar verlof verleend.

In verband met de aanvaarding van het bestuur van Curaçao door den heer Mr. J. B. Corsira, die gedurende het verlof van drie maanden aan den Gouverneur als zoodanig zal optreden, is het volgende bepaald:

1o. Op den vierden Augustus 1924, om kwart voor negen uur des voormiddag, wordt een buitengewone vergadering van den Koloniale Raad gehouden, teneinde den heer Mr. Gorsira in de gelegenheid te stellen den bij art. 28 van het Regeeringsreglement voorgeschreven eed in handen van den voorzitter der vergadering af te leggen.

2o. Op dien dag zullen met zonsopgang op de gouvernementsgebouwen de vlaggen worden geheschen, terwijl zij met zonsondergang zullen worden neergestreken.

(van deze week).

Aan den hoofdagent van politie W. M. Koenen is tot herstel van gezondheid een jaar verlof naar Nederland verleend.

De agent van politie 2de klasse F. V. Sterling is tijdelijk bevorderd tot agent 1ste klasse.

Aan den hoofdagent van politie L. Bouwman is tot verder herstel van gezondheid twee weken verlofsverlenging verleend.

De militaire politieagenten A. H. Wels, F. W. H. Hoefnagel, en E. J. A. de Bresser, zijn ontheven van hunne werkzaamstelling bij de politie.

Aan den 1ste Luitenant J. H. C. van Eijck van Voorthuijsen is op zijn verzoek, onder dankbetuiging voor de bewezen diensten, eervol ontslag verleend als adjudant van den Gouverneur en Opperbrandmeester, en de 1ste Luitenant J. Mansvelt Beck is met die werkzaamheden belast.

Aan de tijd. kommies-verificateur M. E. Dovale is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend; [illegible] Mej. J. Groen, onderwijzeres aan de Wilhelminaschool [illegible], is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend; Mej. S. A. M. Neuman is tijdelijk overgeplaatst van de Emma- naar de Wilhelminaschool; en de heer J. H. Beaujon is tijdelijk werkzaam gesteld aan de Emmaschool.

De militaire politieagenten P. J. L. Drummer, C. P. Weber zijn op hun verzoek eervol ontheven van hun werkzaamstelling bij de politie; en de militairen B. Westerburger, E. J. G. Gerritsen, W. de Kruyf, L. J. Anthony en J. C. Monté bij de politie werkzaam gesteld als tijd. agenten 2de klasse.

**Bestrijding van straatstof.**

Ten aanvulling van het bericht, dat wij onlangs plaatsten omtrent het teerpreparaat, door Dr. Ersley te Oss samengesteld ter bestrijding van straatstof, kunnen wij nog het volgende mededeelen.

Tijdens het sproeien moet de weg droog zijn, opdat het water zich onmiddellijk op het wegdek kan vastzetten.

Met het oog op de onkosten aan arbeidsloon is het onnoodig en zelfs ongewenscht om den weg vóór het sproeien schoon te vegen. Het is n.l. gebleken, dat de aanwezige stoflaag door het preparaat aan het wegdek wordt gebonden, en niet meer te voorschijn komt.

Voor grintwegen is een 10 pct. oplossing het meest doelmatig gebleken. Voor klinkerwegen kan de oplossing 25 tot 50 pct. zwakker worden genomen.

Na de eerste besproeiing volgt den volgenden dag een tweede. Daarna behoeft de behandeling op zeer drukke wegen slechts éénsin de 14 dagen te worden herhaald.

Uit het bovenstaande blijkt dat het middel zich juist leent voor den tijd waarin het 't meest noodig is, n.l. den drogen tijd.

De gewone water-besproeiing zelfs meermalen per dag blijkt in de stad de stofplaag in de droge maanden niet voldoende in bedwang te houden.

Zou dit wel lukken met een besproeiing van eens in de 14 dagen of zelfs eens per week, dan gelooven wij veilig te mogen aannemen, dat de kosten zeker niet hooger zullen zijn dan tot dusverre.

Zooals wij uit de couranten van Suriname vernamen, zullen ook daar door den Directeur van Openb. Werken, Ir. VAN HASSELT, met dit nieuwe preparaat proeven worden genomen.

Hier op Curaçao is het verkrijgbaar bij de *Curaçao Trading Co.*

**Korte reis.**

Het nieuwe Duitsche Stoomschip *Teutonia* van de *Hamburg-America-Line*, dat in het begin dezer maand van hier naar Europa vertrok, kwam den 24n Juli te Amsterdam aan, en heeft dus de reis van Curaçao naar Amsterdam volbracht in 18 dagen. Van La Guayra uit duurde de overtocht naar A'dam 16 dagen.

Morgen 3 Augustus wordt de *Rugia*, een zusterschip van de *Teutonia* hier verwacht, komende van Hamburg op zijn doorreis naar de havens van Colombia.

# BUITENLAND.

**Beter laat dan nooit.**

Door het vrij plotseling overlijden van senator NILO PEÇANHA verdween uit de rangen der Brazilaansche staatslieden een zeer bekende persoonlijkheid, die zich gedurende de laatste dertig jaren met steeds stijgend succes in de Braziliaansche politiek bewogen had. Geen vraagstuk deed zich voor, of Peçanha mengde zich in de beraadslagingen; weinig beslissingen werden van regeeringswege genomen, waarin hij niet werd gekend.

Steeds maakte zijn woord indruk, niet zoozeer om zijne welbespraaktheid als wel omdat hij in de hoofdstad en in vele staten een breede schare volgelingen achter zich had.

Reeds de korte eenvoudige naam, welke Peçanha droeg iu tegenstelling met de oudadellijke namen der andere Braziliaansche staatslieden, typeerde hem als een man uit het volk, als een homo novus. Uiterlijk was hij echter een aristocratische verschijning, kleine gestalte en met fijne scherpe gelaatstrekken, waaruit een heftige verbitterde geest straalde.

Nilo Peçanha heeft in zijn jeugd veel strijd en lijden doorleefd; dit heeft zijn karakter verhard, zijn eerzucht geprikkeld; zijn aansluiting bij vrijmetselaarskringen vergemakkelijkte de verovering van eene gewichtige maatschappelijke positie en verklaart misschien ten deele ook de satanische woede, welke hem tegenover godsdienst en christelijk zedelijkheid bezielde.

Metterdaad was hij de groote algemeen erkende leider van het anti-clericalisme in Brazilië,, een echt Combes-type.

Toen het presidentschap van dr. Epitacio Pessoa nu drie jaren geleden ten einde liep, bereidden de anti-clericale kringen in het geheim de presidentskeuze van Nilo Peçanha voor. Zij werden hierbij echter zeer listig overtroefd door den jeugdigen begaafden journalist J. Soares d'Azevedo. Deze slaagde er in, om op denzelfden dag een uitvoerig persgesprek te publiceeren, dat hij met Nilo Peçanha en met het katholieke hoofd van den staat Minas Geraes, dr. Arthur Bernardes, gevoerd had en waarbij eene lange reeks gewichtige vragen omtrent de politiek van Brazilië gesteld en beantwoord werden.

De publicatie stelde de *politieke* overtuiging met de *geloofs*overtuiging der candidaten voor het presidentschap scherp tegenover elkaar; onder meer was in den loop van dit persgesprek aan de ondergevraagde personen de vraag gesteld; of zij wel ooit waren of geweest waren van een vrijmetselaarsloge of ooit eenige betrekkingen met vrijmetselaarskringen hadden onderhouden. Hier luidde het antwoord van Nilo Peçanha bevestigend, dat van Arthur Bernardes echter absoluut ontkennend. De andere vragen waren niet minder scherp geformuleerd dan deze en zij werden ook met gelijke openhartigheid beantwoord.

Dit handig gestelde interview van Soares d'Azevedo besliste de verkiezing van den nog regeerenden president van Brazilië, dr. Arthur Bernardes. Nilo Peçanha leed toen zijn eerste groote nederlaag. De aanhangers van Peçanha hebben nog getracht de keuze door het verwekken van troebelen ongedaan te maken. Of Peçanha zelf daaraan deel nam, is moeilijk uit te maken. Erg kieskeurig bij het streven naar zijn doel, was hij zeker niet.

Bij gelegenheid van het interview met Soares d'Azevedo bleek reeds, dat de jaren zijne anti-clericale gezindheid aanmerkelijk hadden getemperd. Zoo scheen hij toen geen vurig voorstander meer te zijn van de wettelijke echtscheiding, welke hij vroeger sterk had gepropageerd.

Begin Maart 1924 overviel hem een ernstige ziekte. Langzaam verbeterde echter zijn toestand, zoodat zijne politieke vrienden zich in April opmaakten om zijne genezing luisterrijk te vieren. Plotseling verergerde dan zijn toestand weer; gelaten aanhoorde Peçanha de uitspraak zijner geneesheeren, dat zijn einde aanstaande was. Toen verzocht hij van zijn trouwen bediende als laatsten dienst, dat deze den abt der Benedictijnerabdij van Rio de Janeiro bij hem zou ontbieden. Aan dezen wensch werd voldaan en.... Nilo Peçanha overleed in vrede met de Kerk.

Zijn plotseling afsterven te samen met zijne onverwachte bekeering verwektè in Rio eene geweldige sensatie. Zijne vrienden verzochten en verkregen van de kerkelijke overheid, dat het lijk van Peçanha in de kerk der Matriz da Gloria voor het volk ten toon gesteld zou worden. 's Lands wijs, 's lands eer....!

Ontelbare Brazilianen hebben daar den doode hun eeresaluut gebracht, tot het uur der glorievolle begrafenis hieraan een einde maakte.

Met NILO PEÇANHA is de groote kampioen der anti-christelijke richting in het Braziliaansche staatsbestuur ten grave gedaald er langzaam ook volgt hem in Brazilië deze oude politieke richting in het graf.